JĀNIS ARVĪDS ĀBOLIŅŠ (1906–1994)

Pēc ilgām un grūtām ciešanām 1994.gada 7.jūnijā Stokholmā mūžībā aizgājis izcilais latviešu ārsts docents Jānis Arvīds Āboliņš. Viņš bija pēdējais palikušais Latvijas Universitātes medicīnas doktors no 50 ārstiem, kas līdz 1944.gadam bija šo grādu ieguvuši Rīgā, un pirmais atjaunotās Latvijas Ārstu biedrības godabiedrs (1990). Ar šo cildeno cilvēku tātad noslēdzies kāds nozīmīgs posms Latvijas medicīnas vēsturē.

Jānis Arvīds Āboliņš dzimis 1906.gada 12.maijā Kraukļu pagasta Licu mājās laukstrādnieka ģimenē kā vecākais no trim bērniem. Pēc Cesvaines vidusskolas beigšanas 1924.gadā viņš uzsāka studijas LU Medicīnas fakultātē. Pēc studiju beigšanas 1930.gadā bija Sieviešu slimību un dzemdniecības klinikas asistents un docents. 1939.gadā aizstāvēja disertāciju «Pētījumi par latviešu bērnu svaru un zīdīšanu pirmās desmit dienās». No 1940.gada bija LU Medicīnas fakultātes Dzemdību klinikas vadītājs, bet 1943. un 1944.gadā – arī Rīgas pilsētas 2.slimnīcas direktors.

Pēdējos soļus uz dzimtās zemes J.Āboliņš spēris 1944.gada oktobrī. Ar bēgļu laivu ieradies Zviedrijā 11.oktobrī. Turpmākajā pusgadsimtā viņš Latvijā tā arī vairs nekad nebija bijis. Ilgus gadu desmitus to liedza politiskā netaisnība, bet, kad tas kļuva iespējams – vairs neļāva veselība. Stokholmā viņš 1949.gadā guva medicīnas licenciāta grādu, bija vairāku kliniku ārsts un vīrsārsts līdz pensionēšanai 1975.gadā. J.A.Āboliņš līdz pat mūža beigām nodzīvoja Stokholmā slimnīcas dzīvoklī, kas bija pārpilns ar grāmatām par medicīnu un latviešu kultūru. Līdz 1991.gadam Dr.J.Āboliņš turpināja ārsta praksi, būdams kvalificēts un Zviedrijā iecienīts (ne tikai latviešu aprindās) ārsts. Viņš pašaizliedzīgi aprūpēja un palīdzēja daudziem trimdas tautiešiem, arī Zentaī Mauriņai viņas Zviedrijas posmā, par ko vēstīts, piemēram, Irēnas Mellis atmiņu grāmatā. J.Āboliņš publicējis pētījumus dzemdniecībā, ginekoloģijā un onkoloģijā, arī vairākas populārmedicīniskas grāmatas, piemēram, «Māte un bērns» (pirmizdevums Vesterosā, 1953; atkārtoti izdota Rīgā, 1993), «Seksuālā Dzīve». J.Āboliņš bija ļoti aktīvs latviešu sabiedriskajā dzīvē. Viņš bija Latviešu ārstu un zobārstu apvienības (LĀZA) Zviedrijas kopas dibinātājs un ilggadējs vadītājs, «LĀZA Apkārtraksta» redaktors (1967–1969), Latvijas Sarkanā Krusta direktors, Latviešu akadēmiskās organizācijas Zviedrijā priekšnieks. Viņš bija arī Upsalas Latviešu biedrības priekšnieks, Latviešu nacionālā fonda un Latviešu palīdzības komitejas valdes loceklis. Viņš tika ievēlēts par godabiedru Latviešu ārstu un zobārstu biedrībā, Latviešu akadēmiskajā organizācijā Zviedrijā un Upsalas Latviešu biedrībā.

J.Āboliņš dzīvi sekoja notikumiem Latvijā, publicēja daudzus kritiskus un pietiekami objektīvus rakstus par medicīnas dzīvi okupētajā Latvijā žurnālos «LĀZA Apkārtraksts», «Universitas», «Akadēmiskā Dzīve» u.c., kā arī atmiņas par Latviju pavadīto laiku, saviem skolotājiem, laikabiedriem, LU Medicīnas fakultāti, 1940.gadu, Otro pasaules karu, atgadījumiem ārsta praksē. Ne velti 1991.gadā Dr. J.A.Āboliņam piešķirta Paula Stradiņa balva par ieguldījumu tieši medicīnas vēsturē. Šis publikācijas būtu vērts apkopot grāmatā, kas taptu par paliekošu pieminekli ne tikai Jānim Arvīdam Āboliņam, bet arī Latvijas medicīnas dramatiskām gaitām 20.gadsimtā.

Būdams ārstu žurnāla redaktors, viņš rūpējās, lai tajā būtu laba, pareiza latviešu valoda, tāpēc par literāriem līdzstrādniekiem pieaicināja dzejnieci Veroniku Strēlerti, kā arī kultūrvēsturnieku un rakstnieku Andreju Johansonu. J.Āboliņš bija cīnītājs par Latvijas neatkarības atgūšanu, viņš padomju režīma laikā uzturēja kontaktus ar kolēģiem Latvijā, sniedza dažāda veida konsultācijas un palīdzību. Savu personisko «LĀZA Apkārtraksta» pilnu komplektu un daudz citu vērtīgu izdevumu viņš dāvināja Latvijas ārstiem un Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejam. Pēc nāves viņš beidzot atgriezās mājās, dzimtenē. Dr. J.A.Āboliņa mirstīgās atliekas guldītas dzimtajos Kraukļu pagasta kapos (tagad Cesvaines pilsētas Ķinderu kapi).

P.Alberts, J.Stradiņš, A.Viksna